

LBRIS

We know
books

ADRIAN SÂNGEORZAN

ÎNTRE DOUĂ LUMI
Povestirile unui doctor de femei

Ediția a IV-a, revăzută și adăugită

Scrisul Românesc
Fundăția – Editura

CUPRINS

Între granițe	5
Rătăcirii	25
A doua naștere	87
Întoarcerea	97
Circumcizii	107
Mestecând gumă în New York	129
Studenția	134
Doctor la țară	177
Sarcini terminate	203
Cernobîl, comunicat tardiv	217
Femeia cu chiuveta	231
Obiceiuri, credințe, superstiții	238
Colecția de tatuaje	252
Ruperea apelor	266
Biciclete, bazooci, cuțite	284
Inspecția	290
Șeherezada	297
Femeia mută	311
De gardă	321
Comentarii critice	329
Despre autor	332

ÎNTRU GRANITE

De aeroportul din Frankfurt e întotdeauna coadă la controlul pașapoartelor. Ne întoarcem acasă la New York după o scurtă cură europeană. Nu sunt deloc în apele mele. Cei din Comunitatea Europeană, la dreapta, restul lumii, inclusiv americanii, la stânga. Avem ceva de așteptat și aerul condiționat rece ca gheața îmi bate în creștet.

— Nu ți-e bine? mă întreabă fiica mea. Ești palid și foarte transpirat.

— N-am nimic, îi răspund, însă mi-e clar că ceva nu e bine cu mine.

Transpir ca un cal, inima îmi bate scăpată de sub control și gura îmi e uscată ca o foaie de hârtie. Ajung la ghișeu și vameșul blond îmi răsfoiește relaxat pașaportul american nou-nouț. Călătoresc cu el pentru prima dată. Altă expresie în ochii lui albaștri, nerăscoliți de întrebări inutile, bănuitoare. Se uită totuși vag la mine prin geamul de plastic pe care l-am aburit cu respirația mea rapidă ca și cum aș fi stat timp îndelungat într-o saună.

— *Are you OK, sir?* Vă simțiți bine, domnule? mă întreabă nedumerit.

— Da, foarte bine.

— *Then have a nice trip home!* Să aveți o călătorie plăcută spre casă!

Trec de vamă și mă liniștesc brusc. Îmi revin sângele în obraji și vorbele în gură în timp ce mă usuc rapid ca un cearșaf scos la soare. Uitasem că sufăr de trecerea granițelor. Un fel de sindrom care mi se declanșează doar în apropierea vămilor ca o alergie bizară, ca un reflex pavlovian de care încă nu am scăpat. Am stat prea mult în spatele gardului cu sârmă ghimpată. Mă pregătisem prea mult să-l trec, să-l sar, să-l ocolesc cumva pe pământ, pe apă, prin aer, oricum numai să scap de acolo. De-abia după ce am ajuns în sfârșit liber aveam să mă înțep în el. Granițe, garduri și limite sunt peste tot.

Hotărârea de a pleca mi-a crescut treptat în cap ca un cucui pe care la început nu-l simți. Până într-o zi când îți dai seama că toată ființa ta s-a adunat în aceea excrescență dure-roasă. Era o zi de toamnă atât de cenușie și prăfuită, încât tot orașul arăta ca o bătrână bolnavă care se târa în silă de la o zi la alta. Eu eram însă plin de viață și planuri. Veneam acasă cu fiica mea, pe atunci de trei ani, purtând-o pe umeri. Ținea ochii închiși căci era vânt și praful răscolit ne biciuia fețele. Era foarte vorbăreată și îmi povestea ce-o să facem noi când vom ajunge acasă. Acasă nu erau prea multe de făcut. Niciunde nu erau prea multe de făcut. Iar planurile mele, altfel extrem de simple și de legitime, ajunseseră să pară niște scenarii fanteziste. Ne învârteam toți ca niște actori blazați, de mâna a doua, într-un teatru al absurdului, cu decorurile furate, fără scenografie, fără public, fără final. Regizorul înnebunise, iar noi imitam normalitatea din amintiri. Pentru copii însă aceea

era singura normalitate, altceva nu știau. Ce puteam să-i ofer aici fiicei mele și chiar mie, cel căruia ochii începuseră să i se deschidă tot mai tare?!

În casă era frig. Plecasem după cumpărături și ne întorceam din nou cu mâinile goale spre disperarea mamei ei care nu mai știa ce să gătească. Voi sta din nou și voi învăța până la două noaptea când camionul cu lapte va descărca lăzi în colț. Pentru un pachet de țigări băieții îmi vor da două sticle și nu va mai trebui să mă scol la cinci dimineața să stau la coadă.

Sunt un tip descurcăreț, adaptabil și am învățat repede că un doctor are și avantaje. Așa se face că aveam ouă în casă și chiar o bucată întregă de salam adevărat. Am făcut rost de ele de la magazinul alimentar din colț. Nu știu de ce se numea și alimentar. Una dintre vânzătoare îmi era pacientă și aveam grijă de ea ca de ochii din cap. Trei zile la rând am trecut conspirativ pe-acolo, și ea mi-a transmis codificat peste capetele celor de la coadă „azi nu avem, veniți mâine”. Nu m-am lăsat, până când într-o zi mi-a făcut semn să vin prin spate. Îmi ascunsese în magazie un cofraj întreg cu ouă, proaspete bineînțeles, căci mâncarea nu se putea învechi pe atunci. În timp ce le căutam printre cutiile goale de carton, a apărut șefa ei. Avea în mână carnetele de sănătate ale celor zece vânzătoare și m-a întrebat direct:

— Doctore, ai parafa cu tine? Înainte de a-ți lua ouăle fii bun și „fă controlul ginecologic obligatoriu” fetelor ăstora.

Pe o ladă, la lumina unui bec orb, am scris, parafat și semnat de zece ori „ginecologic normal”, nu înainte de-a supralicita și o bucată de salam, ca să mă vând mai scump.

Pe fiica mea o culcam cu povești și basme pe care le încurcam între ele. Dacă nu eram oprit la timp Scufița Roșie se transforma treptat în Albă ca Zăpada sau chiar în Harap Alb. Odată i-am scris o poveste care mie mi se părea hazlie. Am amestecat toate personajele din basme dar când i-am citit-o a început să plângă. Totul era aiurea semănând cu viața din jurul nostru. Altfel era foarte mult optimism în basmele și miturile noastre. Aș fi vrut să pot începe cu a fost odată ca niciodată un simplu tată care ca Păcală să fi tras ușa după el așa, în plină viață, și să-i fi dus pe toți ai lui undeva departe într-o lume cu happy-enduri, happy-prezent și lapte la discreție.

Pe atunci totul părea veșnic și întepenit în timp pentru încă multe generații. Ajunsesem tot mai tăcut și începusem să văd lucrurile din jurul meu în alb-negru ca într-un coșmar cromatic în care cineva furase toate culorile. Copacii desfrunziți, casele, străzile și tot ce era în jur erau acoperite de un strat gros de praf de la fabrica de ciment care funcționa zi și noapte la marginea orașului. Doar ochii fiicei mele erau albaștri și veseli iar asta mă mai liniștea cumva. Din toamna aceea nu am mai văzut lucrurile la fel, chiar dacă daltonismul meu selectiv se mai ameliora primăvara.

Hotărâsem să evadez, să-i scot afară și pe ai mei. Nu aveam clar în cap cum, unde, nu știam nici măcar continentul sau limba în care voi locui. Instinctul meu, zbârlit ca un motan veșnic călcat pe coadă, îmi spunea că trebuie să fug de acolo cât mai repede. Atunci nu aveam nicio măsură clară a disperării mele sau a consecințelor care vor urma. Iar dacă aș fi avut-o m-aș fi speriat poate prea tare. Trecusem prin tot felul de scenarii, unul mai elaborat și mai periculos decât

altul. Imaginația mea bătuse câmpii ani de zile amezînd între coasta Mării Negre, malurile Dunării, granița cu Iugoslavia, Ungaria, Bulgaria. Uniunea Sovietică nu intra la socoteală. Acolo eram lăsat să plec și mi-am exersat dreptul ăsta de patru ori în timpul comunismului.

Primele trei vizite mi-au făcut bine căci am văzut că se poate trăi și mai rău, și mai îngrădit. În 1988 n-am mai avut nici măcar această meschină satisfacție. Rușii ne-o luaseră înainte. Singurul capitol la care paradoxal îi depășeam era consumul de alcool. Gorbaciov introdusese un fel de prohibiție și întreaga Rusie suferea cumplit, ca și cum fusese trezită dintr-o stranie beție care durase peste 70 de ani. Poporul îl ura profund pentru asta, simțindu-se pedepsit pe nedrept. Comunismul părea dintr-odată o orânduire care putea fi tolerată numai bine îmbibată în alcool. Eram peste tot întrebați dacă nu avem coniac sau votcă de vânzare. În țara votcii, aceasta ajunsese o raritate, adevărată valută de schimb. Banii nu contau prea mult. Cărasem cu mine două sticle de cea mai bună calitate însă nu să le vînd, nici să le beau. Cu un an în urmă cineva reușise să fugă din Tallinn, capitala Estoniei, îmbarcându-se pe vaporul de Helsinki. Nu cunoșteam detalii, însă eram foarte dispus să încerc.

Îmi amintesc portul din Tallinn și cei doar patru-cinci oameni care așteptau un vapor mare ca pe o fantomă care ducea într-o altă lume. Mi se înmuiaseră picioarele și începusem să transpir înainte de a mă apropia de ghișeul unde se vindeau bilete. Nici măcar nu știam rusește, însă casierița a înțeles că voiam și eu unul din biletele acelea. I-am întins toți banii pe care-i aveam. O sumă mare. S-a uitat la mine ca la un spion

și mi-a cerut *documentii, pa jalusta!* Ceea ce aveam eu cu mine nu era un pașaport. M-a rugat să aștept și după puțin timp au apărut nu știu de unde doi milițieni înarmați care m-au poftit ferm să-i urmez.

Mă escortau ținându-mă strâns de braț și nu păreau să aibă intenția de a mă îmbarca pe vaporul visurilor mele. Am petrecut apoi cu ei câteva ore de neuitat. Nimeni nu înțelegea ce spunea celălalt. Engleza mea nu folosea la nimic, iar cele câteva cuvinte în rusește care-mi veniseră nu știu nici eu de unde, măriseră confuzia. În plus ei păreau agasați că eu, venit dintr-o țară satelit a Marii Uniuni Sovietice, nu vorbeam rusește. De altfel și după ce am ajuns la New York mulți americani erau intrigați cum de nu știu rusește. Pentru ei tot Estul Europei încăpea în Piața Roșie din Moscova.

Cu milițienii din Tallinn am început să comunic cumva de-abia după ce mi-au percheziționat rucsacul și au găsit cele două sticle de votcă. Fericit, le-am făcut semn că pot să le ia. Erau ale lor, ce mai! Ba chiar am desfăcut în grabă una și le-am turnat binevoitor în cele două pahare de pe masă. Momentul de derută a fost foarte scurt. Au băut paharele până la fund, iar eu le-am reumplut. Se uitau la mine cu alți ochi care chiar li se umeziseră când au văzut în portofel poza ficei mele, probabil așteptând acum speriată întoarcerea tatălui rătăcitor.

Mi-au adus și mie un pahar. Mi-am turnat puțin și am închinat respectuos lovindu-mi gâtul cu degetele, semnul tradițional al băutorilor de votcă din Rusia. Păream un inițiat și asta i-a impresionat și mai mult. Aflasem povestea acestui gest la St. Petersburg: țarul, vrând să răsplătească un mujic ce reparase turla unei biserici cu riscul vieții, îl întrebă ce-și

dorește. Acesta spuse că vrea doar să poată bea votcă pe gratis toată viața lui. Primi o hârtie imperială care garanta aceasta. O pierdu însă la prima beție și atunci rugă să-i fie tatuat pe gât sigiliul imperial. Când intra într-o crâșmă arăta cu degetele sigiliul imperial.

După două ore de interogații, convinși că nu sunt spion, mă lăsară să plec, păstrându-și votca. Nici ei, nici eu nu bănuiam că într-un an comunismul se va dărâma singur ca o șandrama putredă, după ce-și va juca soarta la aceeași ruletă rusească.

Întors acasă m-am pus pe înot. Mergeam de patru-cinci ori pe săptămână la un bazin acoperit deși nu aveam de gând să particip la nicio competiție. Dunărea, care ne despărțea de sârbi, devenise evadarea la modă: noaptea, cu capul camuflat în frunze, înotând liniștit, sau călare pe o butelie de oxigen căreia i se deschidea într-un mod special partea din spate. Gazul eliberat în forță te propulsa ca o torpilă câteva sute de metri până aproape de malul sârbesc. Spitalul meu era plin cu butelii de oxigen. Obsesia plecării plutea în aer ca un virus care ne contaminase pe toți. În jurul meu se făcuse gol. Cei mai mulți dintre prietenii mei pleaseră sau erau pe punctul s-o facă. Fiecare lucra pe ascuns la planul lui de evadare. Corabia se scufunda vertiginos și scăpa cine putea.

Apoi s-a întâmplat nenorocirea cu cei doi doctori tineri de la mine din spital. Fuseseră împușcați amândoi în cap încercând să treacă granița. Asta m-a speriat și m-am lăsat de înot. Am intrat în legătură cu colegii mei plecați în Germania. Pentru o sumă mare în valută se puteau procura pașapoarte false. Au căzut apoi toate, odată cu Zidul Berlinului și am

primit în sfârșit un pașaport adevărat. Acum puteam pleca oriunde. Oriunde, dacă erai însă primit. Înainte fusesem suspectați și respinși de Securitate pentru că voiam să fugim. Acum eram suspectați de o lume întreagă că nu ne vom mai întoarce în patrie.

Sunt oameni care nu au fost într-o altă viață plante sau copaci. Aceștia nu vor prinde niciodată rădăcini pentru că nu au sămânța statorniciei. Ei nu știu asta și încearcă de multe ori ceea ce nu le e destinat. Cei mai mulți oameni dacă stau nemișcați pentru un timp se înrădăcinesc. E în natura noastră, oarecum vegetală, să ne fixăm undeva. Gil, prietenul meu din copilărie, suferea de neliniștea plecării de când era mic. A fost cel mai ciudat copil cu care m-am jucat vreodată. După ce am ajuns mari și foarte supărați pe sistemul care ne ținea închiși, el a fost printre primii care a reușit să evadeze. A făcut-o spectaculos, cu curaj, riscându-și viața. Avea apoi să ajungă după ani de peripeții prin Europa și America, tocmai în Alaska unde avea să dea lovitura în afaceri cu făina.

Gil părea că trece prin copilărie ca printr-o perioadă penibilă, obligatorie, din care încerca să scape cât mai repede cu putință. Nu știa să se joace. Pentru el asta nu era decât o mare pierdere de vreme. Zâmbea tot timpul însă nu râdea niciodată și mă gândesc că poate el intuise instinctiv adâncimea deșertului în care lumea noastră se afunda. De câte ori ne întâlneam, venea cu câte o idee care era începutul unei noi afaceri. Imaginația lui era fără margini. Ce e mai frumos decât

să faci planuri mărețe pe care nu ești obligat nici măcar să le începi! Tragedia cu Gil era că lui nu-i plăcea să lase lucrurile neterminate. Uneori ideile lui erau atât de complicate și ciudate, încât eu credeam că doar ne jucam de-a ceva.

Prima noastră cooperare a fost afacerea cu trenurile. Gara era la doi pași și o iubeam amândoi ca pe o a doua casă. Ne îndrăgostisem amândoi de locomotivele cu aburi, ca de niște dinozauri buni iubitori de copii. Pentru noi ele erau simbolurile pufăitoare ale adevăratei libertăți. Când au fost înlocuite cu cele electrice am suferit cumplit și am luat-o amândoi ca pe o nenorocire personală. Locomotivele electrice n-aveau nimic triumfător, impozant. Niște cutii cu geamuri, simbolurile lumii noi închisă ermetic în ea însăși, mergând aiurea pe șine. Pe atunci voiam să ne facem mecanici de locomotivă sau chiar fochiști. Aceștia călătoreau tot timpul. În gară opreau acceleratele cu turiști care mergeau la mare, cele de Budapesta și Viena. Locomotivele se alimentau cu apă și cărbune, iar oamenii ieșeau veseli la ferestre. Gil intra rapid cu ei în vorbă.

— Dude, mere, pere, semințe de dovleac și floarea soarelui!

Gențile noastre erau burdușite cu de toate. Din caietele de școală rupeam foile și făceam cornete. Eu stăteam mai mult de-o parte ronțâind semințe rușinat.

— Ești un fraier! Umblă și tu pe lângă vagoane cu geanta deschisă și măcar zâmbește. Dacă ți-e rușine să muncești și să faci bani, stai acasă și joacă-te cu păpușile!

Gil avea o mulțime de bani. Îi reinvestea în alte afaceri și chiar își făcuse un atelier în pivnița casei. Uneori o împrumuta pe ascuns pe mama lui cu bani. De tatăl lui se ferea. Era un om